

TRENDS UPDATE

HAUS Santrifüj Teknolojileri

İç Basın ve Trend Özeti

Pazartesi, Salı, Perşembe ve Cuma
Günleri Yayınlanır

3 Ağustos tarihli Trends Update'de fon krizi gelecek dedik geldi. Dün piyasaların Marttan beri gördüğü en kötü gün yaşandı.

Kaynak: Berk Dicle

Dün türk borsalarından 1.3 trilyon TL silindi.

3 Ağustos tarihinde şunları yazmış idik:

Sermaye Piyasalarında Fon Krizi çıkacak mı?

Kaynak: Berk Dicle

Sermaye piyasalarında herkesin bildiği birkaç fon var. Herkesin bildiği gibi bu fonlar suni olarak yükseltilmiş hisseleri taşıyorlar. Kriz çıkmadığı müddetçe bu durum şu an bir sorun değilmiş gibi

duruyor. Oysaki kriz anında herkes görecekti ki burada bu para yok.

Diyelim ki bir depo dolusu elma var. Siz de bu depoya (elmaları biraraya getiren fona) ortak oluyorsunuz ve depodaki 3 elma da sizin payınıza düşüyor. Fondaki elmaların değeri her gün büyük oranda artıyor. Öylesine artıyor ki tanesi 10.000 TL den artık 30.000 TL değerinde 3 elmanız var. Çok kazandınız ve çok mutlusunuz. Bu durum çok hoş bir durum ama taa ki insanlar parasını isteyene kadar. Çünkü bir gün gelecek ve o elmaların 10.000 etmeyeceği anlaşılacak, ponzi çökecek, herkese 10TL değerinde elmalar kalacak.

Krizi öngörmemiz çok büyük bir başarı değildir. Çünkü zaten herkes biliyor idi. Bu bültende bin kez “bu hisse bu kadar etmez” yazdık. Herkesin bildiği bu sorunu yurtdışından MSCI bile duydu, bildi ve Türkiye’yi uyardı. Beklenen sorun haftasonu geldi, hafta içi gerçekleşti.

Şu an bazı fonlar para ödeyemiyor, bazıları geç ödüyor, birçok fonda ödeme tarihleri ertelemelere ve kurallara bağlandı. Elbette piyasada genele yayılan ödeme sıkıntısı da yaratacaktır. Zaten fonlardan aşırı para çıkışı sebebiyle ortaya çıkan para ihtiyacı hemen hemen her türlü varlığın satışı ile karşılanmaya çalışıldığından genele yayılan bir nakit çıkışı oldu. Kurunun yanında yaş da yandı. Nakit ihtiyacı olunca eldeki gerçekten değerli

düzgün hisse, tahvil ne varsa satıldı. Dolayısı ile düzgün varlıklar da değer kaybetti. (Domino etkisi)

Genellikle şöyle olur; PPF denilen para piyasası fonları “düşük riskli” sınıflandırılır. Nakit fazlası olanlar paralarını bu fonlara park ederler çünkü risksizdir. Borsada yatırım yapanlar zaman zaman borsadaki riskten kaçmak için hisse senetlerini satarlar ve paralarını risksiz diye bu fonlara koyarlar. Şimdi binlerce kişi mağdur, çünkü paralarını alamıyor. Örnek olarak; PHE adlı fonun getirisi % -92 idi dikkat eksi.

Bunlardan bazıları bu sonucu hak ettiler. Çünkü “büyük ahmak teorisi gereği; fiyatların aşırı şişmiş olduğunu biliyorlardı ancak yine de fiyatları şişirip de aşırı gelir elde eden fonlara “bu fon aşırı kazandırıyor” diye hücum olduğundan “nasıl olsa daha çok fazla yeni gelen olur” diyorlardı. Fona yeni gelen olmadığı gibi herkes satıp çıkmak ve parasını almak istiyor.

Ancak günahsızlar ve para kaybedenler de var. Sıradan bir yatırımcı bütün fonları tanımak ve fonun yatırım yaptığı unsurları bilmek zorunda değil. Düşük risk grubunda ve mevduata alternatif kısa vadeli olarak parasını yatırmış ve şu an parasını çekemediği için zorda olan insanlar var. Bir çok kişi örnek olarak; 15 gün boşa kalacak parasını cep telefonundan 1 dakika içinde bulduğu fonlardan birisine yatırabiliyor.

Bir kurumun adı ABD Yaptırım listesine yanlışlıkla girmiş olsa bile; çok zorlu yasal şartları yerine getirip banka olarak faaliyet gösterme ruhsatlarına sahip olsa bile; kurumu kapatma yetkisi Türk hükümeti ve BDDK'da olsa bile; ABD otoritesi bir Türk kurumunun kapanmasına sebep olabiliyor.

Derleyen: Berk Dicle

Golden Global Yatırım Bankasına TMSF el koydu. İstanbul merkezli, nispeten küçük bir Türk yatırım bankası olup yaklaşık 34 milyon dolarlık sermayeye sahip ve 2019 yılında kurulmuş. Kendini faizsiz finans prensipleriyle çalışan Türkiye'nin ilk yatırım bankası olarak tanımlıyor ve 2025 yılı itibarıyla yaklaşık 25 milyar liralık toplam varlığa sahip. *Kaynak: Bloomberg, Eniyihaberler*

ABD Hazine Bakanlığı 4 Eylül'de Golden Global Yatırım Bankası'nı ve iki iştirakini (varlık yönetimi ve leasing şirketleri) hedef aldı, bu üç kurum da Özel Olarak Belirlenmiş Kişiler (SDN) listesine eklendi; bu, ABD yargı yetkisindeki mülk ve haklarının bloke edilmesi ve ABD kişilerinin bu kurumlarla işlem yapmasının genel olarak yasaklanması anlamına geliyor.

Suçlama şuydu: Bankanın "İran'ın rahbar ağının Çin'den Türkiye'ye petrol gelirlerini aktarmasını sağlamak amacıyla kurulduğu ve buradan rahbar döviz büroları aracılığıyla nakit ve altına dönüştürülebildiği" iddia

edildi. Ayrıca bankanın IRGC-Kudüs Gücü kontrolündeki hesaplar dahil olmak üzere İranlı finans kuruluşlarına muhabir bankacılık hizmeti sunarak on milyonlarca dolarlık işlemi kolaylaştırdığı öne sürüldü.

Banka, Reuters'a göre yerel ve uluslararası bankacılık kuralları ile **uyum yükümlülüklerine uygun hareket ettiğini** belirtti ve ABD makamlarının suçlamalarının temelsiz olduğunu savunarak hukuki haklarını kullanacağını açıkladı. Ayrıca yaptırım kararında **adı geçen kişi/kurumların müşterileri olmadığını** ve bu taraflarla herhangi bir işlem yapmadığını duyurdu.

Yine de yaptırımın açıklandığı gün **Hazine Bakanı Bessent**, (İranlılara para veren) Türkiye'nin 30. büyük bankasının **"kapatılacağını"** söyledi (Henüz BDDK böyle bir şey söylemedi) Kaynak: CNBC

"Banka zaten kredi bulamayıp kapanacak idi TMSF el koydu". **SDN listesine girmek pratikte ciddi bir ölüm darbesi olabiliyor:** ABD dolar sistemine erişim, muhabir bankacılık ilişkileri ve uluslararası fonlama kanalları büyük ölçüde kesilir; çoğu yabancı banka "de-risking" refleksiyle ilişkilerini keser. Bankanın operasyonel olarak ciddi bir likidite/fonlama krizine girme ihtimali zaten yüksek idi. Vadesi gelen çok sayıda kira sertifikalarını ödeyemeyecekti.

Şirketinizin stratejisini 35 kelimedede anlatabilir misiniz?

Kaynak: Dr. Bertan KAYA @dunya.com

Türkiye’de iş dünyasında sıkça karşılaştığım bir durum var: Herkes stratejiden söz ediyor. Planlar, bütçe toplantıları, kalın sunumlar... Fakat basit bir soru sorduğumda cevaplar zorlaşıyor: Şirketinizin stratejisini, 30 saniye içinde ve en fazla 35 kelimeyle anlatabilir misiniz?

Üstelik aynı stratejiyi, genel müdür, üretim mühendisi veya satış uzmanınız da aynı şekilde 35 kelimeyle ifade edebiliyor mu?

Cevap hayırsa, ortada kuruma mal olmuş bir strateji yoktur. Üst yönetimin bildiği strateji, uygulamada temenniler listesidir.

“Biz büyük ve karmaşık bir şirketiz; bunu 35 kelimeye nasıl sığdıralım?” diyebilirsiniz. Oysa şirket karmaşıklaştıkça stratejinin daha karmaşık değil, daha berrak olması gerekir. Strateji, bütçelere yerleştirilmiş hedeflerin toplamı değil; ne yapacağınızı ve neyi yapmayacağınızı belirleyen seçimler bütünüdür.

Stratejinin üç temel bileşeni

Birincisi, hedefiniz nedir? Önümüzdeki üç veya beş yılda ulaşmak istediğiniz esas sonuç hangisi? Aynı anda pazar lideri, en hızlı büyüyen, en kârlı ve en yenilikçi şirket olmayı istemek strateji değildir. **Hedef, ölçülebilir ve zamanla sınırlandırılmış olmalıdır.** Her şey öncelikli ise, hiçbir şey öncelikli değildir.

İkincisi, kapsamınız nedir? Hangi müşterilere, hangi ürünlerle ve hangi coğrafyalarda hizmet vereceksiniz? Hangi alanlara girmeyeceksiniz? ‘Biz **herkese herşeyi satarız**’ yaklaşımı esneklik değil, odaksızlık üretir. Strateji, cazip fırsatlara hayır diyebilme disiplini.

Üçüncüsü, avantajınız nedir? Müşteri neden rakibinizi değil sizi seçsin? ‘Kaliteliyiz’, ‘müşteri odaklıyız’ veya ‘fiyatımız uygun’ demek yetmez. Bunlar farklılaştırıcı vaatler değil, oyunda kalmanın şartlarıdır. Gerçek avantaj, rakiplerin kolayca kopyalayamadığı yetkinliklerden ve birbirini güçlendiren faaliyetlerden doğar.

Harvard’dan David Collis ve Michael Rukstad’ın dikkat çektiği ‘strategic sweet spot’, yani stratejik tatlı nokta, güçlü bir stratejinin kalbidir. Burası, **şirketin yetenekleriyle müşterinin gerçek ihtiyacının kesiştiği; rakiplerin ise aynı değeri aynı başarıyla üretemediği alandır.**

Ancak bu nokta sonsuza kadar korunamaz. Teknoloji, yapay zekâ, jeopolitik gelişmeler, regülasyonlar ve müşteri davranışları zemini sürekli değiştiriyor. Patronların ve tepe yöneticilerin görevi, bugünün tatlı noktasını tarif etmek kadar onun nasıl aşınabileceğini görmek ve yenisini zamanında inşa etmektir.

35 kelime bir yönetim testidir: Bir yönetici hangi projeye kaynak ayıracağını bilmiyorsa, satışı kime ne kadar iskonto vereceğinden emin değilse veya insan kaynakları hangi yetkinlikleri geliştireceğini kestiremiyorsa, sorun çalışanlarda değildir. Üst yönetim, stratejik tercihlerini günlük kararlara yön verecek açıklıkta ortaya koyamamıştır.

Elbette strateji yalnızca 35 kelime değildir; arkasında analizler, kaynak tahsisleri ve uygulama planları bulunur. Fakat özü 35 kelimeye indirgenemiyorsa, yönetim ekibinin ortak bir anlayışa sahip olup olmadığı sorgulanmalıdır.

“Dünya çok hızlı değişiyor; bugün yazdığımız strateji yarın geçersiz kalabilir” itirazı da ihtiyacı ortadan kaldırmaz. Strateji, geleceği tek bir senaryoya hapsetmek değil; koşullar değişirken hangi yönde

ilerleyeceğinizi ve hangi ilkelerle karar vereceğinizi bilmektir. Yön sabit kalabilir, rota değişebilir.

Şimdi yönetim ekibinizi aynı masaya oturtun. Herkesten şirketin stratejisini bağımsız olarak 35 kelimeyle yazmasını isteyin ve cevapları karşılaştırın. En hararetli tartışma müşteri tanımı, öncelik veya odak üzerinde çıkacaktır.

Asıl strateji çalışması orada başlar. Çünkü şirketlerin geleceğini uzun sunumlar değil, onlardan çıkarılmış net seçimler belirler.

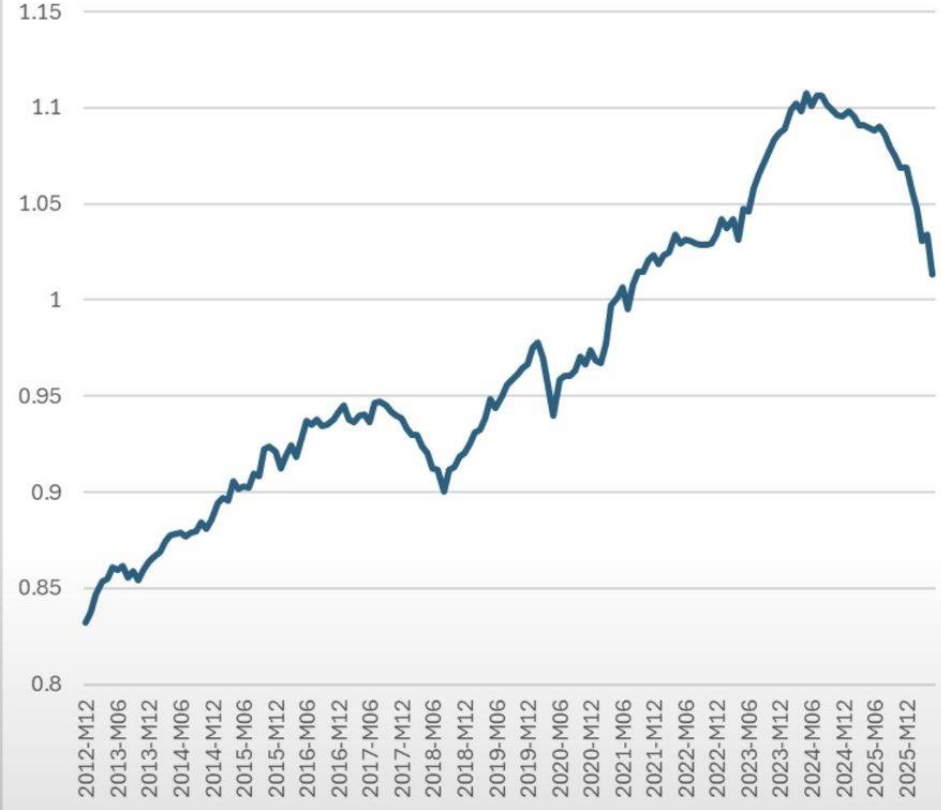

Sanayisizleştüğimizin bir başka göstergesi

Grafik: @mckinley_1776

Türkiye'nin dünya ihracatındaki payı 2023 yılı sonrasında kurlar enflasyonun gerisinde kaldıkça azalıyor.

Türkiye'nin Dünya İhracatındaki Payı, %

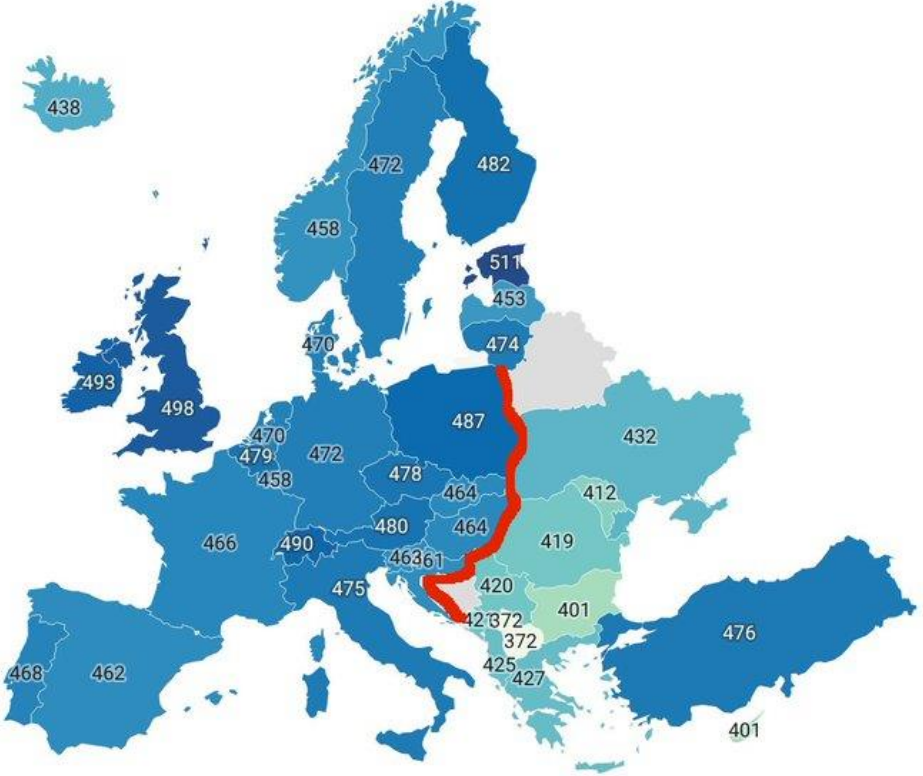
PISA'nın temel amacı, öğrencilerin okulda öğrendikleri bilgi ve becerileri günlük yaşamda kullanma becerisini ölçmektir.

Kaynak: PISA

Türkiye son dönemde sınav sistemlerinde okuduğunu anlama ağırlık verince PISA notu yükseldi.

PISA 2025 in Europe

372 511

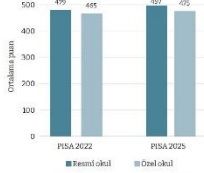
Created with Datawrapper

Avrupanın doğusunda olup da notu iyi olan tek ülke Türkiye.

PISA Matematik sonuçlarında da fena değil: Japonya: 525, Kore: 522, Estonya: 508, İngiltere: 488, Kanada: 485, Polonya: 484, İrlanda: 480, Avusturalya: 478, İtalya: 468, Almanya: 464, USA: 463, Türkiye: 462

İlginç olan devlet okulları özel okullardan daha iyi:

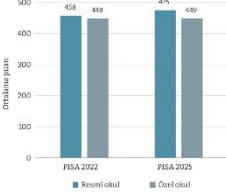
Grafik 3.13 PISA Uygulamalarında Resmî ve Özel Okullara Göre Fen Bilimleri Alanı Performansı

Grafik 3.13'e göre PISA 2022 ve 2025 uygulamalarında resmî okulların fen bilimleri ortalama puanı, özel okulların ortalama puanından yüksektir. PISA 2025'te fen bilimleri alanında resmî okulların ortalama puanı 497 iken özel okulların ortalama puanı 475'tir. Türkiye'deki resmî okulların fen bilimleri alanında OECD ortalamasının (482 puan) 15 puan üzerinde bir performans sergilediği, buna karşılık özel okulların ise OECD ortalamasına kıyasla 7 puan daha düşük bir performans gösterdiği görülmektedir.

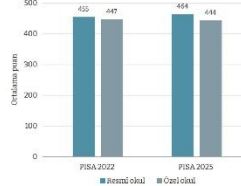
Son iki PISA döngüsünde resmî ve özel okullar arasındaki fen bilimleri alanı ortalama puan farkı, resmî okullar lehine artış göstermektedir.

Grafik 4.11 PISA 2022 ve PISA 2025 Uygulamalarında Resmî ve Özel Okullara Göre Okuma Becerileri Alanı Performansı

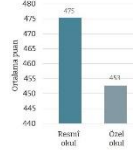
Grafik 4.11'e göre PISA 2022 ve 2025 uygulamalarında resmî okulların okuma becerileri ortalama puanı, özel okulların ortalama puanından yüksektir. PISA 2025'te okuma becerileri alanında resmî okulların ortalama puanı 475 iken özel okulların ortalama puanı 469'dur. Türkiye'deki resmî okulların okuma becerileri alanında OECD ortalamasının (463) 14 puan üzerinde bir performans sergilediği, buna karşılık özel okulların ise resmî okullara kıyasla 6 puan daha düşük bir performans gösterdiği görülmektedir.

Grafik 5.11 PISA 2022 ve PISA 2025 Uygulamalarında Resmî ve Özel Okullara Göre Matematik Alanı Performansı

Grafik 5.11'e göre PISA 2022 ve PISA 2025 uygulamalarında resmî okulların ortalama matematik puanı, özel okulların ortalama puanından yüksektir. PISA 2025'te matematik alanında resmî okulların ortalama puanı 464 iken özel okulların ortalama puanı 444'tür. Türkiye'deki resmî okulların matematik alanında OECD ortalamasının (463) 1 puan üzerinde bir performans sergilediği, buna karşılık özel okulların ise resmî okullara kıyasla 20 puan daha düşük bir performans gösterdiği görülmektedir.

Grafik 6.4 PISA 2025 Resmî ve Özel Okullara Göre Bilgi İşlemsel Problem Çözme Bileşeni Performansı

Grafik 6.4'e göre PISA 2025'te bilgi işlemsel problem çözme bileşeninde resmî okulların ortalama puanı, özel okulların ortalama puanından daha yüksektir. Resmî okullar ile özel okullar arasındaki puan farkı bilgi işlemsel problem çözme bileşeninde 22 puandır.

Türkiye Yunanistana da fark attı:

- Bilimde Türkiye: 494, Yunanistan: 434
- Okumada Türkiye: 472, Yunanistan: 423
- Matematikte: Türkiye: 462, Yunanistan: 424

